

2. Шепелева А. Більше сексуального насильства і звернень від переселенців. *Суспільство – Україна*. URL: <https://www.dw.com/uk/bilse-seksualnogo-nasilstva-i-zvernen-vid-pereselenciv-pid-cas-vijni/a-66605444>

3. Пропагування гендерної рівності, щоб запобігти насильству проти жінок. Оф. сайт Всесвітня організація охорони здоров'я. URL: https://www.who.int/violence_injury_prevention/violence/gender.pdf

4. Гендерно-обумовлене насильство vs насильство щодо жінок: у чому відмінність? Оф. сайт Аналітичний центр ЮРФЕМ URL: <https://jurfem.com.ua/genderno-zumovlene-nasylstvo-vs-nasylstvo-shchodo-zhinok-u-chomu-vidminnost/>

5. Про запобігання та протидію домашньому насильству: Закон України від 7 грудня 2017 р. № 2229–VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2229-19#Text> (дата звернення 22.11.2023)

Наталія ФЕДОРОВСЬКА,
старший науковий співробітник
наукової лабораторії з проблем превентивної
діяльності та запобігання корупції
навчально-наукового інституту № 3
Національної академії внутрішніх справ

РЕАГУВАННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ НА ВИПАДКИ ДОМАШНЬОГО НАСИЛЬСТВА В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

У 2022 році діяльність правоохоронних органів здійснювалась в умовах підвищеного навантаження, що пов'язано з виконанням як безпосередньо функцій з протидії злочинності так і з виконанням завдань з відсічі та стримування збройної агресії РФ. Відповідно до Закону України «Про правовий режим воєнного стану» [1] введено в дію план запровадження та забезпечення заходів правового режиму воєнного стану в Україні [2].

У зв'язку із окупацією територій України призупинено діяльність 8 секторів протидії домашньому насильству в Харківській, Донецькій, Херсонській та Запорізькій областях, з 45 новостворених штатних підрозділів, які функціонували з 2021 року після реформування територіальних (відокремлених) підрозділів поліції ГУНП в областях відповідно до нового адміністративно-територіального устрою субрегіонального рівня, урахувавши ефективність спеціалізованих нарядів – мобільних груп реагування на факти вчинення домашнього насильства [3, с. 4].

Проблема домашнього насильства в Україні під час введення воєнного стану на всій території України через повномасштабне збройне вторгнення сусідньої країни менше висвітлювалась в інформаційному просторі, проте вона не тільки не зникла, а навпаки – загострилася.

У першому півріччі 2022 року до Національної поліції України надійшло 18104295 звернень з приводу домашнього насильства. До прикладу за інформацією Національної поліції за 5 місяців 2022 року:

- на лінію “102” надійшло 110849 повідомлень; зареєстровано в ЄО заяв та повідомлень про кримінальні правопорушення та інші події, пов’язані з домашнім насильством – 84015;
- зареєстровано в ЄРДР – 1118;
- за результатами перевірки підтверджено насильство щодо жінок – 20708 [3, с. 7].

В серпні 2022 року проведено дослідження якості реагування під час воєнного стану відповідних суб’єктів (поліція, суди, прокуратура, соціальні служби, тощо), які надають послуги постраждалим від гендерно зумовленого насильства, зокрема домашнього, під час якого 202 постраждалих було онлайн опитано. Так, за результатами дослідження 128 (91,4%) респондентів звернулись до підрозділів органів Національної поліції для:

- виклику поліцейських за телефоном 102 (101 або 79%);
- отримання тимчасового заборонного припису (19 або 15%);
- подання письмової заяви (41 або 32%);
- спілкування з дільничним офіцером поліції (33 або 26%) [4].

У 2023 році до Національної поліції надійшло понад 216 тис. заяв та повідомлень про факти вчинення домашнього насильства, у тому числі 7 тис. – від дітей.

Наразі ситуація поліпшується, зокрема – суб’єкти реагування, в тому числі Національна поліція України, адаптують механізми реагування на випадки домашнього насильства до умов сьогодення. Особливо складними з цього погляду є випадки на територіях, де ведуться активні бойові дії і, відповідно, є складнощі в реагуванні на випадки домашнього насильства.

На сьогодні в окремих регіонах може спостерігатися зменшення кількості звернень з питань домашнього насильства внаслідок еміграції жінок з дітьми за кордон скориставшись можливістю втекти від кривдника або в переконанні того, що в країні є важливі справи ніж захист від насильства. В деяких регіонах просто немає фізичної можливості зробити дзвінок.

При цьому слід розуміти, що в умовах воєнного стану домашнє насильство як проблема не зникла, його кількість не зменшилась, а навпаки в період воєнного стану існують ризики посилення конфліктів у сім'ях, зокрема через емоційне напруження, економічні негаразди тощо. Можна припустити, що існує дві найважливіші причини зростання домашнього насильства в Україні – це закриті кордони для чоловіків та низький рівень контролю над ситуацією.

Отже, *домашнє насильство під час війни* – це поширене явище, яке стає ще більш небезпечним, ніж у мирний час. Людям, які зазнали такого насильства зараз, складніше знайти вихід – бо вони часто обмежені у пересуванні, можливості звернутися по допомогу до близьких та друзів й відповідних структур. Це призводить до потрапляння постраждалих від домашнього насильства у ситуацію ще більшої фізичної, матеріальної та моральної залежності від кривдників.

Через небезпеку та втрату житла збільшилась кількість переміщень населення всередині країни, наразі відбуваються масові переміщення сімей з населених пунктів, де ведуться активні бойові дії. Слід враховувати, що внутрішньо переміщені особи є однією з уразливих категорій осіб щодо домашнього насильства [5, с. 159-160].

Підсумовуючи, слід зазначити, що запобігання та протидія домашньому насильству визнана одним із найбільш актуальних для воєнного стану та визначена Міністром внутрішніх справ України пріоритетом в діяльності Національної поліції України на найближчі роки.

Список використаних джерел

1. Про правовий режим воєнного стану : Закон від 12 трав. 2015 р. № 389-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/389-19#Text>
2. Про введення воєнного стану в Україні : Указ Президента України від 24 лют. 2022 р. № 2102-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2102-20#Text>
3. Реагування поліцейського на випадки домашнього насильства в умовах воєнного стану: метод. реком. / В. Л. Костюк, Н. В. Федоровська, Н. Г. Павленко, Д. М. Тичина. Київ : Нац. акад. внутр. справ, 2023. 74 с.
4. Результати дослідження якості реагування під час воєнного стану відповідних суб'єктів (поліція, суди, прокуратура, соціальні служби, тощо), які надають послуги постраждалим від гендерно зумовленого насильства, зокрема домашнього. ГО «Ла Страда-Україна». 2022. 12 с.

5. Роль і завдання поліції в місцевій системі запобігання та протидії домашньому насильству: посіб. / С.В. Альошкін, К.Л. Бойчук, О.В. Даценко, О.В. Ковальова / за заг. ред. А.Б. Благої. К., 2023. – 221 с.

Анна ШАПОВАЛОВА,
кандидат юридичних наук,
провідний науковий співробітник
наукової лабораторії з проблем протидії
злочинності навчально-наукового інституту № 1
Національної академії внутрішніх справ

ЗАПОБІГАННЯ ТА ПРОТИДІЯ ХАРАСМЕНТУ В КОЛЕКТИВІ: КЛЮЧОВІ ЗАХОДИ

Харасмент на роботі – проблема, яка нині є актуальною як в Україні, так і у світі. Некоректні жарти, цькування, словесні образи, невербальні дії, які принижують та залякують, сексуальні домагання є різними формами прояву харасменту як стосовно жінок, так і чоловіків. Що ж ми знаємо про харасмент?

Харасмент (від англ. «harassment») - переслідування, домагання) – форма дискримінації, яка включає будь-яку небажану та настирливу фізичну і словесну поведінку, що ображає або принижує людину або порушує недоторканість її приватного життя. Іншими словами, харасмент (переслідування) складається з повторюваних і наполегливих дій по відношенню до людини, щоб мучити її, знецінювати і підривати її авторитет в очах інших, засмучувати або провокувати реакцію.

В Україні закон не містить поняття «харасмент». Однак максимально наближене з поняттям «харасмент» в українському законодавстві вживається поняття «сексуальні домагання» як дії сексуального характеру, виражені словесно (погрози, залякування, непристойні зауваження) або фізично (доторкання, поплескування), що принижують чи ображають осіб, які перебувають у відносинах трудового, службового, матеріального чи іншого підпорядкування [1], але це поняття, як ми бачимо, дещо вужче від англійського поняття «харасмент». Також близьке поняття за сутністю «насильство за ознакою статі» за яке передбачено адміністративну відповідальність за ст. 173-2 КУпАП, під яку теоретично підпадають дії пов'язані з харасментом. Не називаючи прямо, про сексуальні домагання згадує і Кримінальний кодекс України в статті 154, де визнає злочином «примушування особи без її добровільної згоди до здійснення акту